

Ole Spiermann: Moderne folkeret etter det 20. århundrede.

Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999. 623 s.

GEIR ULFSTEIN

Moderne folkeret etter det 20. århundrede er en omfattende bok som i følge forordet skal være en praktisk og moderne folkerettslig fremstilling på internasjonalt nivå ved utgangen av det 20. århundret. Utvalget av emner er stort sett tradisjonelt, men det er overraskende at tvisteløsning utelukkende behandles som et underpunkt under statsansvar – særlig når forfatterens Ph.D.-avhandling gjelder Den faste internasjonale domstol i Haag. Av de fire spesialemnene til slutt (internasjonal miljørett, økonomi og folkerett, maktanvendelse, og humanitær rett), får internasjonal miljørett og økonomisk rett en så vidt begrenset behandling at det kan reises spørsmål om disse kapitlene forsvarer sin plass.

Forfatteren har tidligere behandlet det sentrale folkerettslige begrepet 'suverenitet' mer utførlig i boka Enten & Eller (1995) og i en artikkel i Tidsskrift for Rettsvitenskap (nr. 4/1996 s. 575). I *Moderne folkeret* (s. 17 f.) gir han en oversikt over seks ulike måter suverenitet kan betraktes på i folkeretten: (1) Suverenitet utelukker folkerett, (2) Suverenitet begrenser folkerett, (3) Suverenitet bestemmer folkerett, (4) Suverenitet supplerer folkerett, (5) Folkerett bestemmer suverenitet og (6) Suverenitet er passé.

Han avviser etter min mening med rette at suverenitet skulle utelukke folkerettslige forpliktelser (1), eller at suverenitet tilsier en innskrenkende fortolkning av slike forpliktelser (2). Videre avvises at suverenitet skulle være passé i dagens globaliserte verden (6). Dette innebærer at hva som står igjen er at suverenitet er en forutsetning for å skape folkerett (3), at suvereniteten kan utfoldes på områder hvor det ikke eksisterer folkerettslige forpliktelser (4), og at folkeretten setter rammer for suvereniteten (5). Forfatterens behandling av suverenitet i denne boka er både meget kreativ og poengtert.

Under behandlingen av folkerettens kilder slutter Spiermann seg til professor Jennings' skepsis («a strong element of absurdity») til at prinsippene for folkerettslig argumentasjon skulle kunne inneholdes i én bestemmelse – nemlig Den internasjonale domstols artikkel 38 (s. 83). Ut fra synspunktet om at en isolert framstilling av rettskildelæren ikke gir en nøkkel til en samlet forståelse av folkerettslig argumentasjon (s. 115), deler forfatteren behandlingen i to: folkerettskildelæren og folkerettslig argumentasjon. I begge disse kapitlene presenteres interessante observasjoner, men denne

todelingen har den uheldige side at fremstillingen av den folkerettslige argumentasjon ikke får konsekvenser for den folkerettslige rettskildelæren. Forfatteren har for øvrig interessante betraktninger om den postmodernistiske tilnærmingen til folkeretten og om uttrykket «det internasjonale samfunn».

Et grunnleggende perspektiv er forfatterens sontring mellom juristenes (de nasjonale) og statsmennenes prosjekter. Han mener det er avgjørende å sondre mellom disse to prosjektene. Mens juristene har vært opptatt av å utfylle med folkerett der nasjonal rett ikke ga svar, kan statsmennenes folkerett gjerne overlapse med den nasjonale rett. De førstnevntes regler gir seg utslag i folkerettslig sedvanerett («sameksistensens folkeret»), mens de sistnevnte skaper traktatrett («samarbeidets folkeret») (s. 127). Det er en viktig innsikt at nasjonale jurister har et annet behov for folkerett enn statsmenn, og at dette gir seg utslag i henholdsvis sedvanerett og traktater. Dette perspektivet overser imidlertid at statsmenn i betydelig grad også bidrar til folkerettslig sedvanerett, og at det finnes et nært samspill mellom traktater og sedvanerett. Dessuten

bygger både traktater og sedvaneretten på statenes aksept – selv om aksepten for sedvanerettens vedkommende bare tar form av krav om en utbredt statspraksis (og *opinio juris*). Sondringen mellom de to prosjektene gjennomsyrrer boken men til dels synes den å gi begrenset forklaringskraft og kan fremtre som noe «påklistret». Denne todelingen utelukker videre vedtak av internasjonale organer som en selvstendig rettskilde i folkeretten. I denne forstand kan tilnærmingen synes noe gammelmodig.

Moderne folkeret er preget av solid folkerettslig innsikt, og en meget god oversikt over både folkerettslig litteratur og praksis. Spiermann viker ikke tilbake for å ta selvstendige standpunkter og argumenterer gjennomgående godt for sitt syn. Boka – som ble til mens forfatteren var i avslutningen av sin PhD-avhandling – dokumenterer også en imponerende produktivitet.

Forfatteropplysninger:

Dr. juris Geir Ulfstein er professor i offentlig rett ved Institutt for offentlig rett, Det juridiske fakultet, Oslo